

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 436

**Rachunkowość na rzecz
zrównoważonego rozwoju.
Gospodarka – etyka – środowisko**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2016

Redakcja wydawnicza: Elżbieta Kożuchowska
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach:
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2016

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-591-9

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail: econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Maria Aluchna, Olga Mikołajczyk: Akcjonariusze vs. interesariusze. Przypadek raportowania zintegrowanego / Shareholders vs. stakeholders. The case of integrated reporting	11
Joanna Antczak: Wypadki chemiczne a bezpieczeństwo ekologiczne / Chemical accidents vs. ecological security	21
Anna Balicka: Sprawozdawczość środowiskowa – światowe trendy ujawniania informacji środowiskowych / Environmental reporting – world trends of disclosure of environmental information	30
Aleksandra Banaszekiewicz, Ewa Makowska: Rewizja finansowa a wiarygodność sprawozdań finansowych / Financial audit vs. financial statements credibility	39
Aurelia Bielawska: Realizacja idei społecznej odpowiedzialności biznesu w rzemiośle / The idea of Corporate Social Responsibility (CSR) in craft	48
Ewa Chojnacka, Jolanta Wiśniewska: Raportowanie danych CSR w Polsce / Reporting on CSR data in Poland.....	55
Marlena Ciechan-Kujawa, Katarzyna Goldmann: Analiza komparatywna wykorzystania i oceny przydatności analizy finansowej w praktyce firm audytorskich i jednostek gospodarczych w Polsce / Comparative analysis of the use and evaluation of the usefulness of financial analysis in the practice of auditing companies and business entities in Poland.....	64
Anna Dąbkowska: Wpływ raportu Liikanena na zmiany w regulacjach sektora bankowego w Niemczech / The impact of Liikanen report on changes in regulations of the banking sector in Germany.....	75
Anna Dubel: Analiza porównawcza kosztów adaptacji i zapobiegania zmianom klimatycznym / Comparative analysis of climate mitigation and adaptation costs	84
Justyna Dyduch: Możliwości wykorzystania informacji pochodzących z ewidencji księgowej w środowiskowej analizie finansowej przedsiębiorstwa – wyniki badań ankietowych / Possibility of using information from accounting records in environmental corporate financial analysis – survey research results.....	93
Danuta Dziawgo: Znaczenie raportowania pozafinansowego w opinii indywidualnych inwestorów / Non-financial reporting importance from individual investors' perspective.....	105

Justyna Fijałkowska: Raportowanie informacji niefinansowych zgodnie z nową dyrektywą UE 2014/95/EU jako wyzwanie dla przedsiębiorstw / Non-financial information reporting following UE 2014/95/UE new directive as a challenge for companies	115
Tomasz Gabrusewicz: Wybrane problemy stosowania wyceny w wartości godziwej do wyceny bilansowej / Selected aspects of applying valuation at fair value to balance sheet valuation.....	123
Marzena Hajduk-Stelmachowicz: Pułapki decyzyjne a system zarządzania środowiskowego / Decision-making traps related to the environmental management system.....	133
Dominika Kordela: Crowdfunding w Polsce – koncepcja finansowania społecznościowego / Crowdfunding in Poland – the concept of social financing	143
Angelika Kuligowska, Michał Moszyński, Damian Walczak: Ryzyko oraz jego świadomość w kontekście odpowiedzialności za szkody środowiskowe w Polsce / Risk and its awareness in the context of liability for environmental damages in Poland.....	154
Agnieszka Kurdyś-Kujawska: Ubezpieczenia gospodarcze jako czynnik zapewniający zrównoważony rozwój gospodarstw rolnych / Business insurances as a factor to ensure sustainable economic development of farms ...	163
Małgorzata Kutera: Etyczne aspekty zwalczania nadużyć finansowych / Ethical aspects of combating financial frauds	174
Jan Michalak: Raport strategiczny jako źródło informacji dla inwestorów społecznie odpowiedzialnych w Wielkiej Brytanii. Wyniki badań empirycznych / Strategic report as a source of information for socially responsible investors in UK. Empirical research results.....	186
Joanna Pawłowska-Tyszko: Nowe instrumenty zarządzania ryzykiem w rolnictwie krajów członkowskich UE a rozwój zrównoważony / New instruments of risk management in agriculture of the member states of the EU vs. sustainable development	199
Kamila Prucia: Projekt naukowy jako narzędzie finansowania nauki / A scientific project as a financing tool for science	209
Ksymena Rosiek: Koszty środowiskowe w sektorze wodno-kanalizacyjnym / Environmental costs in water and sewage sector	219
Anna Serwatka: Druk w polskich firmach i na uczelniach oraz jego wpływ na środowisko / Printing in Polish companies and at universities and its impact on the environment	231
Hanna Sikacz: Wpływ CSR na sytuację finansową przedsiębiorstw – przegląd badań / The impact of CSR on the corporate financial performance – a review of research.....	241
Dorota Śładkiewicz, Piotr Wanicki: Istota społecznej odpowiedzialności biznesu w procesie kreowania wartości przedsiębiorstwa / The essence of corporate social responsibility in creating company value.....	253

Monika Sobczyk: W poszukiwaniu wpływu dokonań CSR na wyniki finansowe / Searching the impact of corporate social performance on corporate financial performance	261
Anna Spoz: Wpływ finansyzacji na działalność i sprawozdawczość przedsiębiorstw / The impact of financialization on the model business of enterprises and their financial reporting	270
Lidia Włodarska-Zoła: Venture capital jako źródło finansowania przedsięwzięć innowacyjnych w świetle polityki wspierania innowacyjności / Venture capital as a source of financing innovative undertakings in the light of the policy of supporting innovativeness.....	278
Aleksander Zawadzki, Marlena Rybacka: Falszowanie sprawozdań finansowych w opinii biegłych rewidentów / Financial statements fraud in the opinion of auditors	287
Katarzyna Ziętek-Kwaśniewska: Terminowość płatności w transakcjach między przedsiębiorstwami w Polsce / Punctuality of payments in transactions between businesses in Poland.....	296
Beata Zyznarska-Dworczak: Determinanty rozwoju sprawozdawczości niefinansowej w świetle pozytywnej i normatywnej teorii rachunkowości / Factors development of non-financial reporting in the light of positive and normative accounting theory	307

Wstęp

Idea zrównoważonego rozwoju wzbudza uzasadnioną uwagę zarówno w społeczeństwie, jak i w gospodarce oraz w nauce. Poszukujemy bowiem sposobu na racjonalne funkcjonowanie w złożonej rzeczywistości. Konieczne jest nie tylko naukowe opracowanie zasad zrównoważonego rozwoju, lecz także ich efektywna implementacja w praktyce gospodarczej. Nie bez znaczenia jest przy tym również społeczne poparcie dla idei zrównoważonego rozwoju.

Niewątpliwie problemy w zakresie ochrony środowiska oraz etyki prowadzonego biznesu stanowią ogromne wyzwanie rozwojowe. Nie możemy dopuścić, by stały się one barierą rozwoju naszej cywilizacji. Stąd też obecne koncepcje teoretyczne coraz częściej podkreślają konieczność ograniczania negatywnego wpływu prowadzonej działalności na interesariuszy oraz budowania wartości dodanej – rozumianej dużo szerzej niż dotychczas.

Współczesny świat spogląda na ideę zrównoważonego rozwoju z ogromną nadzieją, ponieważ oznacza ona szansę na zmianę filozofii gospodarowania z poszanowaniem zasad gospodarki rynkowej. Nie możemy tej szansy zmarnować. Ta wspaśniała idea wymaga jednak jeszcze wiele pracy, zarówno w ujęciu teoretycznym, jak i empirycznym.

Tematów badawczych więc nie brakuje. Środowisko ekonomistów z dyscypliny „finanse”, a w tym „rachunkowość”, od dawna zaangażowane jest naukowo w prace badawcze dotyczące zrównoważonego rozwoju. Jednym z przykładów aktywności i profesjonalizmu naszego środowiska naukowego jest niniejsza publikacja.

W opracowaniu opublikowano wybrane artykuły dotyczące idei zrównoważonego rozwoju w zakresie rachunkowości, których autorami są osoby z uznanych ośrodków naukowych w Polsce. Podkreślam wagę inspirujących treści poszczególnych opracowań. Istotny wkład w naukową jakość publikacji wnieśli także recenzenci. Zgłoszone przez nich uwagi i sugestie podniosły jeszcze wartość naukową opracowania.

Niniejsza publikacja jest naszym wspólnym sukcesem: autorów i recenzentów.

Danuta Dziawgo

Justyna Fijałkowska

Społeczna Akademia Nauk w Łodzi
e-mail: jfijałkowska@spoleczna.pl

RAPORTOWANIE INFORMACJI NIEFINANSOWYCH ZGODNIE Z NOWĄ DYREKTYWĄ UE 2014/95/UE JAKO WYZWANIE DLA PRZEDSIĘBIORSTW

NON-FINANCIAL INFORMATION REPORTING FOLLOWING UE 2014/95/UE NEW DIRECTIVE AS A CHALLENGE FOR COMPANIES

DOI: 10.15611/pn.2016.436.12

JEL Classification: K2, M41

Streszczenie: Zwiększanie wiarygodności i przejrzystości informacji ujawnianych przez przedsiębiorstwa jest wyzwaniem zarówno dla twórców prawa, jak i dla praktyków. Celem artykułu jest podkreślenie istotności raportowania informacji niefinansowych oraz trudności i dylematów, związanych z implementacją i stosowaniem najnowszej regulacji Parlamentu Europejskiego – Dyrektywy 2014/95/EU. Jako tezę pracy przyjęto, że nowa dyrektywa UE jest odpowiedzią na długą debatę, dotyczącą ujawniania informacji niefinansowych, która ma na celu poprawę przejrzystości i wiarygodności komunikacji biznesu ze stakeholders, a jednocześnie stanowi znaczne wyzwanie dla przedsiębiorstw. W pracy przyjęto metodę studiów literatury, badania teoretyczno-prawnego oraz badania nad stanem faktycznym prawa, we wnioskowaniu metodę dedukcji i analizę krytyczną.

Słowa kluczowe: raportowanie informacji niefinansowych, Dyrektywa 2014/95/EU.

Summary: Increasing the credibility and transparency of the information disclosed by companies is a challenge for law makers and practitioners. The aim of this article is to emphasize the importance of non-financial information reporting in the light of the provisions of the latest regulations of the European Parliament – Directive 2014/95/EU and the difficulties and dilemmas related to its implementation and use. It was assumed that the new EU directive is a response to a long debate on the disclosure of non-financial information, which aims to improve the transparency and credibility of business communication with its stakeholders. At the same time it represents a significant challenge for enterprises. The method of literature study, theoretical and legal research of the actual state of law was adopted. As a reasoning method deduction and critical analysis were used.

Keywords: nonfinancial information reporting, Directive 2014/95/EU.

1. Wstęp

Zasada transparentności i wiarygodność informacji publikowanych przez przedsiębiorstwa jest filarem rynku kapitałowego i przyczynia się do stworzenia zrównoważonej gospodarki światowej, łącząc dochodowość biznesu z odpowiedzialnością za środowisko. Koncentrowanie się na danych finansowych i pomijanie informacji niefinansowych daje niepełny obraz przedsiębiorstwa, przyczynia się do asymetrii informacyjnej i nie daje możliwości podejmowania właściwych decyzji przez interesariuszy. Jednocześnie konieczna jest wysoka jakość informacji niefinansowych, tak by rzeczywiście ich użyteczność była duża, a nie wiązała się jedynie z obciążeniem dla przedsiębiorstw je przygotowujących. Jest to szczególnie istotne w dobie kryzysów ekonomicznych, skandali finansowych i ogólnej utraty zaufania do informacji ujawnianych przez graczy rynkowych. Niepewność i wysokie ryzyko funkcjonowania w gospodarce sprawiają, że użytkownicy informacji biznesowych oczekują poszerzenia zakresu ujawnień o informacje niefinansowe, ale podkreślają konieczność ich wysokiej jakości, rzetelności, transparentności. Instytucjonalną odpowiedzią na te głosy jest inicjatywa Parlamentu Europejskiego, który 25 listopada 2014 wydał nową Dyrektywę 2014/95/EU, dotyczącą ujawniania informacji niefinansowych. Jednak z wprowadzeniem i stosowaniem nowego prawa wiążą się określone problemy i dylematy. Celem artykułu jest podkreślenie istotności upubliczniania informacji niefinansowych przez przedsiębiorstwa oraz próba analizy trudności i dylematów, związanych z implementacją i stosowaniem tej dyrektywy. Jako tezę pracy przyjęto, że nowa dyrektywa UE jest odpowiedzią na długą debatę dotyczącą ujawniania informacji niefinansowych, która ma na celu poprawę przejrzystości i wiarygodności komunikacji biznesu ze stakeholders, a jednocześnie stanowi znaczne wyzwanie dla przedsiębiorstw. W pracy przyjęto metodę studiów literatury, badania teoretyczno-prawnego oraz badania nad stanem faktycznym prawa, we wnioskowaniu metodę dedukcji i analizę krytyczną.

2. Istotność ujawniania informacji niefinansowych w raportowaniu biznesowym

Celem sprawozdawczości finansowej jest przede wszystkim przedstawienie rzetelnego obrazu sytuacji finansowo-majątkowej jednostek interesariuszom zewnętrznym oraz wewnętrznym odbiorcom informacji. Model sprawozdawczości finansowej ewoluuje i jest dostosowywany do zmieniających się warunków otoczenia i potrzeb informacyjnych. Wraz z wejściem w Erę Wiedzy zaczęto krytykować ocenę dokonań przedsiębiorstw bazującą wyłącznie na danych finansowych i podkreślano konieczność poszerzenia zawartości informacyjnej sprawozdawczości finansowej o informacje niefinansowe [np. Lev 2001; Ittner, Larcker 2001]. Ostro krytykowano tradycyjny system rachunkowości, ignorujący aktywa niematerialne i informacje niefinansowe [Eccles, Mavrinac 1995; Amir, Lev 1996; Lev, Zarowin 1999]. Podkre-

ślano, że tradycyjne sprawozdanie finansowe już w latach 90. poprzedniego wieku prowadziło do tak daleko idących zniekształceń obrazu sytuacji przedsiębiorstwa, że nie powinno być traktowane jako podstawa podejmowania decyzji [Tollington 1994; Roslender 1997; Lev, Zarowin 1999]. Wskazywano, że brak informacji niefinansowych w raportowaniu finansowym tworzy asymetrię informacyjną i utrudnia procesy decyzyjne [np. Mouritsen i in. 2005; Eccles, Mavrinac 1995; Lev, Zarowin 1999; Amir, Lev 1996]. Komitet Jenkinsa (AICPA 1994) stwierdził, że model rachunkowości finansowej jest nieadekwatny do potrzeb informacyjnych inwestorów i że inwestorzy potrzebują informacji dotyczących niefinansowych miar dokonań.

W tabeli 1 zaprezentowano syntetyczne ujęcie powodów, dla których uważa się, że przedsiębiorstwa powinny publikować informacje niefinansowe.

Tabela 1. Powody ujawniania informacji niefinansowych i niefinansowych miar dokonań w raportowaniu biznesowym

Powody publikowania informacji niefinansowych	Autorzy
Analitycy finansowi biorą pod uwagę miary niefinansowe przy podejmowaniu decyzji i odnoszą się do nich w swoich raportach i rekomendacjach	Previts i in. 1994; Breton, Taffler 2001; Dempsey i in. 1997; Low, Siesfield 1998
Niefinansowe miary dokonań są użyteczne, ponieważ jednocześnie odzwierciedlają i wpływają na wartość przedsiębiorstwa	E&Y 1997
Niefinansowe miary dokonań dają możliwość powiązania działań menedżerów z finansowymi rezultatami i przyszłymi antycypowanymi wynikami przedsiębiorstwa	Epstein, Palepu 1999; Rajgopalan i in. 2003
Niefinansowe miary dokonań mają wpływ na wartość przedsiębiorstwa	Amir, Lev 1996
Niefinansowe miary dokonań są pozytywnie skorelowane z dokładnością prognoz finansowych analityków	Orens, Lybaert 2007; Vanstraelen i in. 2003
Wartość informacyjna miar finansowych jest zwiększona poprzez odniesienie ich do miar niefinansowych	Maines i in. 2002

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Ghosh, Wu 2012].

Odpowiedzią na potrzeby poszerzenia modelu sprawozdawczości były początkowo próby pomiaru i wyceny oraz raportowania kapitału intelektualnego przedsiębiorstw [np. Stewart 1997; Sveiby 1997; Jaruga, Fijałkowska 2002; Dobija 2003], które ewaluowały, zostały rozwinięte i dziś, w obliczu oczekiwanego poszerzonego zakresu odpowiedzialności przedsiębiorstw za swoje działania, wyrażone są poprzez ideę społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR). Coraz częściej przedsiębiorstwa w Polsce i na świecie podejmują dobrowolne próby raportowania działań w ramach CSR. Począwszy od 1 stycznia 2017, zgodnie z nową dyrektywą UE, dla niektórych z nich będzie to już formalny obowiązek.

3. Najważniejsze zapisy Dyrektywy 2014/95/UE

Dyrektywa 2014/95/UE zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże spółki oraz grupy została opublikowana w Dzienniku Urzędowym UE 15 listopada 2014 r. Kraje członkowskie mają czas na jej implementację do 6 grudnia 2016 r. Zapisy dyrektywy wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2017 r. Główne zmiany nowej dyrektywy obejmują rozszerzenie zakresu informacji niefinansowych. Dyrektywa wprowadza dla dużych jednostek zainteresowania publicznego (JZP) wymóg ujawniania w sprawozdaniu z działalności minimum istotnych informacji dotyczących kwestii środowiskowych, pracowniczych i społecznych, poszanowania praw człowieka oraz przeciwdziałania korupcji i łapownictwu (tzw. sprawozdawczość w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu – CSR) oraz ujawniania m.in. opisu polityki prowadzonej w danym zakresie, jej rezultatów, a także ryzyk i zarządzania ryzykami w kwestiach niefinansowych. Dyrektywa umożliwi raportowanie według wybranych przez spółki zasad (własnych, krajowych, unijnych lub międzynarodowych). Kraje członkowskie, korzystając z opcji w dyrektywie, mogą zezwolić na ujawnianie tych informacji przez spółki w formie odrębnego raportu zamiast oświadczenia na temat informacji niefinansowych w ramach sprawozdania z działalności. Jako duża jednostka zainteresowania publicznego rozumiana jest ta, która spełni łącznie następujące kryteria: średnioroczne zatrudnienie powyżej 500 osób oraz suma bilansowa powyżej 20 mln EUR lub obroty netto powyżej 40 mln EUR. Jak podkreślono na stronie Ministerstwa Finansów, „Ponieważ równocześnie trwają prace legislacyjne nad transpozycją dyrektywy ws. rachunkowości 2013/34/UE, to na chwilę obecną można stwierdzić, że jednostkami traktowanymi jako jednostki zainteresowania publicznego na potrzeby ustawy o rachunkowości będą co najmniej: spółki giełdowe, banki oraz instytucje ubezpieczeniowe”¹. Jednocześnie w odniesieniu do dużych spółek giełdowych nowe przepisy nakładają wymóg ujawniania informacji na temat stosowanej przez spółkę polityki różnorodności, co nie stanowi zagadnień analizowanych w tym artykule.

4. Problemy i dylematy dotyczące implementacji i stosowania dyrektywy

Wdrożenie nowej dyrektywy wiąże się z określonymi problemami i dylematami. Przede wszystkim znaczna część polskich przedsiębiorstw nie ma doświadczenia w raportowaniu CSR. Szacuje się, iż ponad 80% ze 118 dużych spółek notowanych na giełdzie nie przygotowuje w chwili obecnej takich raportów [Guzińska-Błońska 2016]. Nowy obowiązek w Polsce dotyczyć będzie około 250–300 podmiotów. Dziś raporty społeczne publikuje około 40 podmiotów i nie wszystkie to spółki giełdo-

¹ http://www.mf.gov.pl/c/document_library (10.02.2016).

we, dla większości wymóg będzie więc zupełnym *novum*. Doświadczenia światowe pokazują, że przygotowanie pierwszego raportu tego typu zajmuje około pół roku, angażuje około 50 osób i wymaga określenia około 100 wskaźników [Guzińska-Błońska 2016]. W ramach prekonsultacji zorganizowanych przez Ministerstwo Finansów spółki mające doświadczenie w publikowaniu raportów CSR stwierdziły, że przygotowanie takiego raportu to koszt około 100 tys. zł i więcej. Przy zleceniu przygotowania raportu przez firmę zewnętrzną może on wynieść nawet powyżej 300 tys. zł. Jest to więc przedsięwzięcie czasochłonne, kosztowne, wymagające przygotowania.

W Ministerstwie Finansów wciąż trwają prace legislacyjne nad transpozycją dyrektywy do prawa polskiego. W związku z tym, że dyrektywa pozostawia pewne kwestie w gestii decyzji państw członkowskich, finalne wymogi nie są wciąż znane. Stąd wiele firm wstrzymuje się z podjęciem konkretnych kroków w kierunku przygotowania do raportowania pozafinansowego, a nie jest to najwłaściwsze, gdyż dane potrzebne do sporządzenia tego raportu są zazwyczaj rozproszone. Konieczne jest jak najszybsze przygotowanie organizacyjne, wdrożenie procedur, określenie osób odpowiedzialnych, formatu oraz wybór ewentualnego standardu raportowania. Trzeba wziąć pod uwagę fakt, że zbieranie, opracowywanie i przetwarzanie informacji koniecznych dla rzetelnej sprawozdawczości to w przypadku niektórych obszarów regulowanych dyrektywą długa perspektywa w zakresie oczekiwania na wyniki.

Pozostawienie w gestii firm wielu kwestii na zasadach dowolności, np. format, standard, według którego będzie można przygotować raport, decyzja, czy w ogóle to będzie odrębny raport, czy informacja dołączona do treści sprawozdania z działalności, zawartość merytoryczna, dobór wskaźników – dają możliwość tak dużej różnorodności, że ponownie trudno będzie uzyskać porównywalność pomiędzy różnymi firmami. Również pozostawienie w gestii krajów podjęcia decyzji co do wyboru konkretnych rozwiązań może utrudniać znacząco porównywalność w skali międzynarodowej.

Dyrektywa nie narzuca konieczności określania efektywności działań ani stosowania żadnych miar pozwalających na wymierne określenie nakładów i efektów działań. Obecnie w Polsce tylko kilka firm zastosowało metodologię pomiaru efektywności działań CSR. Można więc ponownie spodziewać się informacji głównie deskryptywnych, narracyjnych, trudnych do porównania, weryfikacji i oceny, a wiążących się ze znacznym ryzykiem ich oportunistycznego doboru do celów marketingowych, co jest przedmiotem szerokiej krytyki w literaturze [np. Dean 2004; Klein, Dawar 2004; Porter, Kramer 2007; Vanhamme, Grobben 2009]. Oportunistyczne wykorzystywanie raportowania CSR do realizacji celów marketingowych sprawiło, że zgodnie z najnowszymi badaniami raporty CSR nie są pozytywnie odbierane przez inwestorów, nie mają dla nich znaczenia przy określaniu wartości przedsiębiorstwa i są traktowane głównie jako narzędzie legitymizacji działań [Cho i in. 2015]. Nowa dyrektywa raczej nie ma szans na zmianę tego faktu.

Kolejny dylemat dotyczy kontroli i weryfikacji informacji niefinansowych. Zgodnie z zapisami dyrektywy zadaniem biegłych rewidentów i firm audytorskich powinno być jedynie sprawdzenie, czy przedstawiono oświadczenie na temat informacji niefinansowych lub odrębne sprawozdanie. Kraje członkowskie mają możliwość zdecydowania o konieczności przeprowadzania audytu. Taki obowiązek to kolejne koszty dla podmiotu, szacowane na około 20–70 tys. zł. Pojawia się również problem, na ile audytorzy są kompetentni w odniesieniu do weryfikacji informacji niefinansowych. Brak weryfikacji wiąże się jednak z ograniczonym zaufaniem do informacji.

Należy zauważyć, że choć z jednej strony zgłaszana jest konieczność poszerzenia zakresu informacji raportowanych, coraz częstsze są też głosy nawołujące do „odchudzenia” raportowania. Obecnie sprawozdanie finansowe największych spółek to często dokument mający ponad 100 stron. Również raporty CSR to publikacje często ponad 100-stronicowe. Należy być ostrożnym, aby nie dopuścić do przeciążenia zawartością informacyjną potencjalnego użytkownika raportu. Zbyt duża ilość informacji trudnych do zrozumienia i analizy może mieć odwrotny efekt i doprowadzić do błędnych decyzji [Cauvin i in. 2013].

Z drugiej strony istnieje też ekstremalnie inne ryzyko, że dana jednostka zrezygnuje z jakiegokolwiek ujawniania informacji niefinansowych, czyli w praktyce nie zastosuje się do wymogów nowej regulacji. W dyrektywie nie określono sankcji odnoszących się do niezastosowania jej wymogów. Dyrektywa zawiera natomiast opcję dla krajów członkowskich, umożliwiającą zezwolenie jednostkom na „pominięcie w wyjątkowych przypadkach informacji dotyczących oczekiwanych wydarzeń lub spraw będących przedmiotem toczących się negocjacji, jeżeli [...] ujawnienie takich informacji miałyby poważnie szkodliwy wpływ na sytuację handlową jednostki”, tym samym zostawiono podmiotom możliwość podjęcia decyzji o nieujawnianiu informacji, których w subiektywnej ocenie podmiotu nie powinna ona publikować, ze względu na własne dobro. Rodzi się pytanie, czy ten zapis nie będzie wykorzystywany przez spółki w szerszym zakresie, np. w celu zatajenia pewnych informacji.

Do 6 grudnia 2016 r. spodziewane jest opublikowanie przez UE wytycznych, zawierających m.in. listę niefinansowych mierników dokonań. Ich odpowiednie przygotowanie, a następnie szerokie rozpowszechnienie wśród firm publikujących informacje niefinansowe mogłoby pomóc w przezwyciężeniu niektórych z wyżej wymienionych problemów implementacji i stosowania dyrektywy.

5. Zakończenie

Idea poszerzenia raportowania biznesowego o informacje niefinansowe jest odpowiedzią na apele świata nauki i niektórych środowisk praktyki. Sformalizowanie obowiązku ujawniania informacji niefinansowych przez największych graczy rynkowych jest ważnym krokiem na drodze ku zwiększaniu transparentności, lepszemu odzwierciedlaniu rzeczywistej sytuacji przedsiębiorstw, zmniejszaniu asymetrii in-

formacyjnej. Nadal jednak istnieje wiele problemów praktycznych i dylematów, mogących utrudniać implementację i stosowanie nowego prawa, a tym samym ograniczyć zakładane korzyści z nim się wiążące. Prawdopodobnie praktyka zweryfikuje, czy zapisy nowej dyrektywy oraz przyjęte przez polskiego ustawodawcę opcje będą wystarczające, by nowe regulacje były przyczynkiem do zwiększenia porównywalności i wiarygodności raportowania, które stałoby się pożytecznym narzędziem dla inwestorów, a nie kolejnym obciążeniem formalnym dla biznesu, którego użyteczność będzie wątpliwa.

Literatura

- American Institute of Certified Public Accountants (AICPA), 1994, *Accounting Standards Executive Committee. Disclosure of Certain Significant Risks and Uncertainties. Statement of Position No. 94-6*, AICPA, New York, NY.
- Amir E., Lev B., 1996, *Value-relevance of non-financial information: The wireless communication industry*, Journal of Accounting and Economics, vol. 22, no. 1/3, s. 3–30.
- Breton G., Taffler R.J., 2001, *Accounting information and analyst stock recommendation decisions: A content analysis approach*, Accounting and Business Research, vol. 31, no. 2, s. 91–101.
- Cauvin E., Neumann B.R., Roberts M., 2013, *Management control systems and CSR: Information overload constraints*, Cost Management, September/October, s. 33–46.
- Cho C., Michelon G., Patten D., Roberts R., 2015, *CSR disclosure: the more things change...?*, Accounting, Auditing & Accountability Journal, vol. 28, no. 1, s. 14–35.
- Dean D.H., 2004, *Consumer reaction to negative publicity: Effects of corporate reputation, response, and responsibility for a crisis event*, Journal of Business Communication, vol. 41(2), s. 192–211.
- Dempsey S.J., Gatti J.F., Grinell D.J., Cats-Baril W.L., 1997, *The use of strategic performance variables as leading indicators in financial analysts' forecasts*, The Journal of Financial Statement Analysis, vol. 2, no. 4, s. 61–79.
- Dobija D., 2003, *Pomiar i sprawozdawczość kapitału intelektualnego przedsiębiorstwa*, Akademia Leona Koźmińskiego.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/EU z 22 października 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2013/34/EU w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy, Dz. Urz. UE, L rok 2014, nr 330.
- Eccles R.R., Mavrinac S., 1995, *Improving the corporate disclosure process*, MIT Sloan Management Review, vol. 36(4).
- Epstein M.J., Palepu K.J., 1999, *What financial analysts want*, Strategic Finance, vol. 80, no. 10, s. 48–52.
- Ghosh D., Wu A., 2012, *The effect of positive and negative financial and nonfinancial performance measures on analysts' recommendations*, Behavioral Research in Accounting, vol. 24, no. 2, s. 47–64.
- Guzińska-Błońska A., 2016, *Zintegrowane raportowanie – nowe regulacje stawiają wyzwania i szanse*, www.roedl.com (10.02.2016).
- Ittner C.D., Larcker D.F., 2001, *Assessing empirical research in managerial accounting: A value based management perspective*, Journal of Accounting and Economics, vol. 32, s. 349–410.
- Jaruga A., Fijałkowska J., 2002, *Rachunkowość i zarządzanie kapitałem intelektualnym. Koncepcje i praktyka*, ODDK, Gdańsk.
- Kamela-Sowińska A., 2014, *Dyrektywa Unii Europejskiej o ujawnieniu informacji niefinansowych – nowe wyzwanie dla rachunkowości*, Studia Oeconomica Posnaniensia, vol. 2, nr 4(265), s. 70.

- Klein J.G., Dawar N., 2004, *Corporate Social Responsibility and consumers' attributions and brand evaluations in a product-harm crisis*, International Journal of Research in Marketing, no. 21, s. 203–217.
- Lev B., 2001, *Intangibles: Management, Measurement, and Reporting*, Brookings Institute Press, Washington, D.C.
- Lev B., Zarowin P., 1999, *The boundaries of financial reporting and how to extend them*, Journal of Accounting Research, vol. 37, s. 353–385.
- Low J., Siesfield, T., 1998, *Measures that matter*, Strategy and Leadership, March/April, s. 24–38.
- Maines L., Bartov E., Fairfield P.M., Hirst E., 2002, *Recommendations on disclosure of nonfinancial performance measures*, Accounting Horizons, December, s. 353–362.
- Mouritsen J., Bukh P.N., Marr B., 2005, *A reporting perspective on intellectual capital*, [w:] Marr B. (ed.), *Perspectives on Intellectual Capital*, Elsevier, Oxford.
- Orens R., Lybaert N., 2007, *Does the financial analysts' usage of nonfinancial information influence the analysts' forecast accuracy? Some evidence from the Belgian sell-side financial analysts*, International Journal of Accounting, vol. 42, no. 3, s. 237–271.
- Porter M.E., Kramer M.R., 2007, *The competitive advantage of corporate philanthropy*, *HBR on corporate responsibility*, [w:] *Redefining Corporate Social Responsibility*, Harvard Business Review Press, Boston, s. 20–33.
- Previts G.J., Bricker R.J., Robinson T.R., Young S.J., 1994, *The content analysis of sell-side financial analyst company reports*, Accounting Horizons, vol. 8, no. 2, s. 55–70.
- Rajgopal S., Shevlin T., Venkatachalam M., 2003, *Does the stock market fully appreciate the implications of leading indicators for future earnings? Evidence from order backlog*, Review of Accounting Studies, vol. 8, no. 4, s. 461–492.
- Roslender R., 1997, *Accounting for the worth of employees: Is the discipline finally ready to respond to the challenge?*, Journal of Human Resource Costing and Accounting, vol. 2, no. 1, s. 9–26.
- Stewart T.A., 1997, *The New Wealth of Organisations*, Nicholas Brealey, London.
- Sveiby K.E., 1997, *The New Organizational Wealth: Managing and Measuring Knowledge-based Assets*, Berrett-Koehler Publishers, San Francisco.
- Tollington T., 1994, *The steamy heap*, Management Accounting, s. 43–44.
- Vanhamme J., Grobbsen B., 2008, *Too good to be true. The effectiveness of CSR history in countering negative publicity*, Journal of Business Ethics, vol. 85, s. 273–283.
- Vanstraelen A., Zarzeski M., Robb S., 2003, *Corporate nonfinancial disclosure practices and financial analyst behavior across three European countries*, Journal of International Financial Management and Accounting, vol. 14, no. 3, s. 249–278.